

Odpisy aktualizujące rzeczowe aktywa trwałe w ośrodkach wypracowujących korzyści ekonomiczne

Elżbieta Marcinkowska, Joanna Sawicka, Anna Stronczonek*

Streszczenie: *Cel* – Celem artykułu jest przedstawienie odpisów aktualizujących dokonywanych z tytułu trwałej utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych w ośrodkach wypracowujących korzyści ekonomiczne. Zaprezentowano procedurę pomiaru utraty wartości, ujęcia odpisu w sprawozdaniu finansowym i jego wpływ na wynik finansowy.

Metodologia badania – Przeprowadzono analizę regulacji prawnych wpływających na sposób ustalania i ujęcia w księgach rachunkowych odpisu aktualizującego z tytułu trwałej utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych. Dokonano oceny wpływu odpisów na wynik finansowy. Zastosowano metodę wnioskowania.

Wynik – Analiza utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych w ośrodkach wypracowujących korzyści ekonomiczne i wpływu odpisów na wynik finansowy została przeprowadzona na przykładzie spółki ENEA SA. Dokonano oceny skutków przeprowadzonych odpisów w badanej jednostce.

Oryginalność/wartość – Przedstawienie obowiązujących rozwiązań w regulacjach prawnych (Ustawa o Rachunkowości, KSR nr 4, MSR nr 36), ustalenie wartości odpisu w ośrodkach wypracowujących korzyści ekonomiczne i wpływ odpisów z tytułu utraty wartości na wynik finansowy.

Słowa kluczowe: odpis aktualizujący, wynik finansowy, utrata wartości, wycena

Wprowadzenie

Inspiracją do napisania niniejszego artykułu były komunikaty prasowe informujące o dokonanych przez spółkę giełdową Enea SA znaczących odpisach aktualizujących aktywa trwałe, które zostały wykazane w sprawozdaniach finansowych za 2015 rok. Słowo „znaczące” odnosi się do kwoty dokonanych odpisów wpływających istotnie na wysokość prezentowanego w sprawozdaniu finansowym wyniku finansowego. Celem odpisów aktualizujących jest urealnienie wartości posiadanych aktywów, co wynika z nadrzędnych zasad rachunkowości, a w szczególności z zasady ostrożności. Ze względu na fakt, iż kwota odpisów aktualizujących ma charakter uznaniowy, stają się one elementem kształtowania polityki bilansowej. Zasady tworzenia odpisów aktualizujących określają: Ustawa o Rachunkowości (UoR), Krajowy Standard Rachunkowości (KRS) nr 4 oraz Międzynarodowy Standard Rachunkowości (MSR) nr 36.

* dr inż. Elżbieta Marcinkowska, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Zarządzania, e-mail: emarcink@zarz.agh.edu.pl; dr inż. Joanna Sawicka, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Zarządzania, e-mail: jsawicka@zarz.agh.edu.pl; dr inż. Anna Stronczonek, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Zarządzania, e-mail: astronczonek@zarz.agh.edu.pl.

Celem artykułu jest przedstawienie odpisów aktualizujących, dokonanych z tytułu trwałej utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych w ośrodkach wypracowujących korzyści ekonomiczne. Zaprezentowano procedurę pomiaru utraty wartości, sposób wykazania odpisu w sprawozdaniu finansowym i jego wpływu na wynik finansowy.

1. Odpisy aktualizujące wartość aktywów w regulacjach prawnych

Głównym celem rachunkowości jest dostarczenie wiarygodnych i rzetelnych informacji o sytuacji majątkowej, finansowej i wyniku finansowym podmiotu gospodarczego. Aby zrealizować tak ujęty jej cel, na koniec roku podmioty gospodarcze zgodnie z UoR, mają obowiązek zweryfikować wartość posiadanego majątku. Wynika to z nadrzędnych zasad rachunkowości, a w szczególności zasady ostrożności, której rolę i istotność podkreśla art. 7 ust. 1 UoR, zaznaczając iż „w wyniku finansowym, bez względu na jego wysokość należy uwzględnić (...) zmniejszenia wartości użytkowej¹ lub handlowej² składników aktywów, w tym również dokonywane w postaci odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych”.

Urealnieniu wartości zasobów prezentowanych w sprawozdaniu finansowym służą odpisy aktualizujące. Zgodnie z art. 28 ust. 1 UoR środki trwałe wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, lub wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny środków trwałych), pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Definicję trwałej utraty wartości przedstawia art. 28 ust. 7 UoR, według którego „trwała utrata wartości zachodzi wtedy, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego doprowadzającego wartość składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych do ceny sprzedaży netto³, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej”⁴.

¹ **Wartość użytkowa** jest bieżącą, szacunkową wartością przyszłych przepływów pieniężnych, których uzyskania oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

² **Wartość handlowa** odpowiada cenie sprzedaży netto (w rozumieniu art. 28 ust. 5 UoR) danego składnika majątku, którego dotyczy utrata wartości. W przypadku niemożności ustalenia ceny sprzedaży netto dostępnej na aktywnym rynku – wartość handlową obiektu, dla którego ustala się utratę wartości, określa jego oszacowana wartość godziwa (w rozumieniu art. 28 ust. 6 UoR) pomniejszona o spodziewane do poniesienia i dające się bezpośrednio porządkować do czynności zbycia obiektu oceny utraty wartości wydatki środków pieniężnych stanowiące łącznie przewidywane koszty sprzedaży (zbycia/likwidacji) tego obiektu, z wyłączeniem kosztów finansowych i obciążeń z tytułu podatku dochodowego.

³ **Za cenę (wartość) sprzedaży netto** składnika aktywów przyjmuje się możliwą do uzyskania na dzień bilansowy cenę jego sprzedaży, bez podatku od towarów i usług i podatku akcyzowego, pomniejszoną o rabaty, opusty i inne podobne zmniejszenia oraz koszty związane z przystosowaniem składnika aktywów do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży, a powiększoną o należną dotację przedmiotową. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie ceny sprzedaży netto danego składnika aktywów, należy w inny sposób określić jego wartość godziwą na dzień bilansowy (art. 28.5 UoR).

⁴ **Za wartość godziwą** przyjmuje się kwotę, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązanimi ze sobą stronami (art. 28.6 UoR).

Ustawa odnosi się do kwestii utraty wartości aktywów na poziomie ogólnym, w związku z czym jednostki ją stosujące, przeprowadzając analizę i oceniając, czy faktycznie doszło do utraty wartości mogą skorzystać z wytycznych zawartych w KSR nr 4 i MSR nr 36. Rozwinięciem przytoczonego zapisu ustawy jest punkt 1.8 KSR nr 4, według którego „wycena składnika aktywów w cenie sprzedaży netto, a w przypadku jej braku – w wartości godziwej ustalonej w inny sposób, nie w każdym przypadku zapewnia rzetelną – tj. uzasadnioną jego funkcją w jednostce – prezentację wartości danego składnika aktywów. Z tego powodu uznaje się za celowe uszczegółowienie kwestii wyceny bilansowej w przypadku trwałej utraty wartości aktywów. Pozwala to uwzględniać, obok wartości handlowej, także wartość użytkową aktywów, jako podstawę do wyznaczenia ich wartości możliwej do odzyskania (tj. wartości odzyskiwalnej⁵) dzięki handlowemu lub gospodarczemu wykorzystaniu tych aktywów przez jednostkę. Definicję utraty wartości podaje również MSR nr 36 (pkt 1), zgodnie z którym składnik aktywów wykazuje się w wartości przewyższającej jego wartość odzyskiwalną, jeśli jego wartość bilansowa jest wyższa od wartości, jaką można uzyskać na drodze jego użytkowania lub sprzedaży”. W takiej sytuacji jednostka dokonuje odpisu aktualizującego z tytułu trwałej utraty wartości.

Na podstawie przedstawionych regulacji prawnych, odpis aktualizujący wartość aktywów definiuje się jako zmniejszenie wartości księgowej aktywów, co najmniej na dzień bilansowy. Skutkiem utworzenia odpisu aktualizującego jest koszt. Z jednej strony, dochodzi do zmniejszenia wartości składnika aktywów, a odpis jest kategorią bilansową, z drugiej strony – ewidencjonuje się koszt. Składnik aktywów utracił swoją wartość, w sytuacji gdy jego wartość odzyskiwalna jest niższa od wartości bilansowej.

2. Procedura pomiaru utraty wartości aktywów

Procedura pomiaru utraty wartości aktywów obejmuje kilka następujących po sobie etapów, w tym:

- etap I – ustalenie, czy istnieje potrzeba przeprowadzenia procedury ustalania odpisu aktualizującego wycenę aktywów,
- etap II – identyfikacja aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne,
- etap III – ustalenie wartości odzyskiwalnej,
- etap IV – rozliczenie odpisu aktualizującego i ujęcie w księgach rachunkowych,
- etap V – odwrócenie odpisu aktualizującego.

Jednostka – nie rzadziej niż na dzień bilansowy – ustala, czy istnieje potrzeba przeprowadzenia procedury ustalania opisu aktualizującego wycenę aktywów, w tym rzeczowych aktywów trwałych. Zarówno UoR, KSR nr 4, jak i MSR nr 36 podają okoliczności, w których podmiot gospodarczy dokonuje odpisów aktualizujących. Zgodnie z art. 32 ust. 4 UoR taki

⁵ **Wartość odzyskiwalna** odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży lub wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, zależnie od tego, która z nich jest wyższa (MSR nr 36, pkt 6).

odpis ma miejsce w razie zmiany technologii produkcji, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z użycia i innych przyczyn powodujących trwałą utratę wartości. W pkt 12 MSR nr 36 zostały przedstawione przesłanki świadczące o możliwości utraty wartości aktywów, które zostały odnotowane w ciągu ostatniego okresu lub istnieje wysokie prawdopodobieństwo ich wystąpienia w niedalekiej przyszłości (tab. 1).

Tabela 1

Główne przesłanki świadczące o możliwości utraty wartości składnika majątku

Przesłanki pochodzące z zewnętrznych źródeł informacji	Przesłanki pochodzące z wewnętrznych źródeł informacji
<ul style="list-style-type: none"> – utrata wartości rynkowej danego składnika aktywów jest znacznie większa od utraty, której można byłoby się spodziewać w wyniku upływu czasu i zwykłego użytkowania – zaszły, bądź zajądą, niekorzystne zmiany technologiczne, rynkowe, gospodarcze, prawne – nastąpił wzrost rynkowych stóp procentowych wpływających na stopę dyskontową stosowaną do ustalania wartości użytkowej składnika i istotnie obniży jego wartość odzyskiwalną – wartość bilansowa aktywów netto jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe jest wyższa od wartości ich rynkowej kapitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – istnieją dowody potwierdzające utratę przydatności składnika aktywów lub jego fizyczne uszkodzenie – nastąpiły lub nastąpią niekorzystne zmiany dotyczące zakresu lub sposobu użytkowania składnika aktywów – są dowody pochodzące z wewnętrznej sprawozdawczości, iż ekonomiczne wyniki uzyskiwane przez dane aktywo są lub w przyszłości będą gorsze od oczekiwanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie MSR nr 36, pkt 12 (2008, s. 4).

W razie stwierdzenia, że występuje jedna bądź więcej przesłanek świadczących z dużym prawdopodobieństwem, iż kontrolowany przez przedsiębiorstwo składnik aktywów nie przyniesie oczekiwanych przyszłych korzyści ekonomicznych, jednostka realizuje kolejne etapy ustalania odpisu aktualizującego wskutek utraty wartości.

Identyfikacja aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne obejmuje wszystkie aktywa wykorzystywane w działalności operacyjnej i inwestycje, poza aktywami z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz aktywami wykazywanymi w bilansie w wartości nominalnej. Zgodnie z KSR nr 4, jak i MSR nr 36 spośród wszystkich zidentyfikowanych aktywów, dla których można dokonać pomiaru korzyści ekonomicznych, jak również utraty wartości, jednostka w pierwszej kolejności wyróżnia **aktywa wypracowujące korzyści ekonomiczne pojedynczo**. Jednostka jest w stanie ustalić przychody i koszty generowane przez dany składnik aktywów. W sytuacji, gdy jednostka ma trudności z określeniem korzyści wypracowywanych przez pojedynczy składnik aktywów, łączy takie aktywa w **ośrodki wypracowujące korzyści ekonomiczne**⁶. Są to najmniejsze możliwe do określenia zespoły aktywów, generujące wpływy pieniężne w znacznym stopniu niezależne od wpływów pieniężnych pochodzących z innych aktywów lub grup aktywów (MSR nr 36). Poza aktywami

⁶ Ośrodki wypracowujące korzyści ekonomiczne – *Cash Generating Units*, w artykule przyjęto skrót – ośrodki CGU.

bezpośrednio zaangażowanymi w produkcję, świadczenie usług lub działalność handlową występują aktywa wspierające główną aktywność jednostki gospodarczej, określane **aktywami wspólnymi**. Są to inne niż wartość firmy składniki aktywów, które przyczyniają się do powstawania przyszłych korzyści ekonomicznych netto możliwych do osiągnięcia przez jednostkę dzięki ich wykorzystaniu w powiązaniu z funkcjami przynajmniej dwóch składników aktywów wypracowujących korzyści ekonomiczne pojedynczo i/lub ośrodków wypracowujących korzyści ekonomiczne (KSR nr 4).

Zgodnie z wcześniej przytoczonymi regulacjami prawnymi (KSR nr 4, MSR nr 36), utrata wartości następuje wówczas, gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa wartość odzyskiwalną. Ujęcie odpisu jest konieczne w sytuacji, gdy obie wartości, tj. wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży, oraz wartość użytkowa są niższe od wartości bilansowej.

Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości środków trwałych są ujmowane w księgach rachunkowych w zależności od wyjściowej sytuacji danego środka trwałego. Jeżeli środek trwały wcześniej podlegał przeszacowaniu, to w pierwszej kolejności odpis jest odnoszony na kapitał z aktualizacji wyceny, a następnie pozostałą nadwyżkę odpisu ujmuje się w pozostałych kosztach operacyjnych. Innym przypadkiem jest sytuacja, gdy utrata wartości zespołu środków trwałych jest ustalana w ośrodku wypracowującym środki pieniężne (CGU). Przy obniżeniu wartości każdego środka trwałego wchodzącego w skład ośrodka należy odnieść się do pkt 105 MSR nr 36, który zakłada, że wartość bilansowa danego składnika aktywów jednostki nie może osiągnąć wartości niższej od najwyższej spośród następujących kwot:

- jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży,
- jego wartości użytkowej,
- zero.

W sytuacji, gdy do ośrodków CGU przypisano wartość firmy, odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości dotyczy składników aktywów ośrodka w następującej kolejności:

- w celu obniżenia wartości firmy, która została przypisana do ośrodka CGU (zespołu CGU),
- do innych aktywów należących do ośrodka CGU (zespołu CGU) proporcjonalnie do udziału wartości bilansowej każdego ze składników w wartości CGU (zespołu CGU) (MSR nr 36, pkt 104).

Sytuacja ta została zilustrowana przykładem 1.

Przykład 1.

Ustalanie i rozliczanie odpisu aktualizującego składników należący do w ośrodku wypracowującego korzyści ekonomiczne i wartość firmy. Ośrodek CGU składa się z dwóch środków trwałych i wartości firmy. Informacje na temat wartości środków trwałych i odpisów aktualizujących ujęto w tabeli 2.

Tabela 2

Środki trwałe w OWSP

Wyszczególnienie	Wartość bilansowa	Wartość godziwa – koszty sprzedaży	Wartość użytkowa ⁷ + wartość firmy	Odpis aktualizujący	Wartość bilansowa po korekcie
Środek trwały 1	100 000	70 000		19 455	80 555
Środek trwały 2	80 000	50 000		15 555	64 445
Wartość firmy	30 000	–		30 000	0
Razem	210 000	120 000	145 000	65 000	145 000

Źródło: opracowanie własne.

Wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży: 120 000 zł

Wartość użytkowa CGU podwyższona o wartość firmy 145 000 zł

Wartość odpisu aktualizującego 210 000 – 145 000 = 65 000 zł

Przypisanie odpisu aktualizującego:

1. do wartości firmy 30 000 – 30 000 = 0

2. w stosunku do środków trwałych:

a) 1 środek trwały $100\,000/180\,000 \times 35\,000 = 19\,445$ złb) 2 środek trwały $80\,000/180\,000 \times 35\,000 = 15\,555$ zł

Środki trwałe w ośrodku CGU zostaną wykazane w bilansie po korekcie o odpis aktualizujący na poziomie 145 tys. zł (por. tab. 2).

Jeżeli w kolejnych okresach sprawozdawczych odnotowuje się przesłanki, które świadczą o ustaniu przyczyn, dla których zostały wcześniej dokonane odpisy aktualizujące, następuje częściowe bądź całkowite odwrócenie odpisu. Odwrócenie odpisu prowadzi do wzrostu wartości składnika aktywów i jest odnoszone do pozostałych przychodów operacyjnych.

3. Odpisy aktualizujące utratę wartości niefinansowych aktywów trwałych w ENEA SA i ich wpływ na wynik finansowy

Grupa ENEA SA w skonsolidowanym, jak i jednostkowym sprawozdaniu finansowym za 2015 rok dokonała odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów trwałych. Sprawozdania te zostały przygotowane zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej. Rzeczowe aktywa trwałe są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonego o zakumulowaną amortyzację oraz zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Na każdy dzień sprawozdawczy kończący rok obrotowy przeprowadza się ocenę wystąpienia przesłanek wskazujących na możliwość utraty wartości składników aktywów zgodnie z MSR nr 36. W razie stwierdzenia istnienia przesłanek przeprowadza się test na utratę wartości zgodnie z MSR nr 36.

⁷ Oczekiwane przepływy pieniężne, przy przyjętej stopie dyskontowej.

Stratę z tytułu utraty wartości ujmuje się w wysokości kwoty, o jaką wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną. Wartość odzyskiwaną ustala się jako wyższą z dwóch kwot: wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia lub wartości użytkowej (czyli bieżącej szacunkowej wartości przyszłych przepływów pieniężnych, których uzyskania oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Na potrzeby analizy pod kątem utraty wartości, grupuje się aktywa na najniższym poziomie, w odniesieniu do którego występują dające się odrębnie zidentyfikować przepływy pieniężne (ośrodki wypracowujące środki pieniężne) (raport Enea za 2015 r.).

Grupa realizuje swoją działalność z podziałem na segmenty, w których wyróżnia się obrót, dystrybucję, wytwarzanie, wydobywanie i pozostałą działalność. W segmencie działalności, zajmującym się wytwarzaniem energii elektrycznej, podmiot przeprowadził testy na trwałą utratę wartości środków trwałych w ośrodkach wypracowujących środki pieniężne.

W prezentowanym segmencie wyróżniono cztery ośrodki CGU. Są to:

- CGU Elektrownie Systemowe,
- CGU Białystok,
- CGU Wiatr,
- CGU Woda.

Oszacowanie wartości odzyskiwalnej aktywów rzeczowych w wymienionych ośrodkach zostało przeprowadzone na podstawie wartości użytkowej metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych na podstawie sporządzonych długoterminowych projekcji finansowych (tab. 3). Dla każdego ośrodka CGU przyjęto okres projekcji finansowej przekraczający co najmniej 5 lat. Dla ośrodków, których okres ekonomicznej użyteczności jest dłuższy od przyjętego okresu projekcji, określono wartość rezydualną.

Tabela 3

Utrata wartości aktywów rzeczowych w CGU – dane wyjściowe

Ośrodki	Okres projekcji finansowych	Stopa dyskontowa (po podatku) (%)	Stopa wzrostu w okresie rezydualnym (%)
CGU Elektrownie Systemowe	do roku 2038, nominalne	7,1	2,0
CGU Białystok	do roku 2025, realne	7,2	0,0
CGU Wiatr	do roku 2035, realne	6,8	0,0
CGU Woda	do roku 2035, realne	6,4	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania skonsolidowanego Enea SA za 2015 r.

Środki trwale przypisane do ośrodków CGU zostały poddane testowi ze względu na wysokie prawdopodobieństwo utraty znaczącej części lub całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Grupa Enea przeprowadzenie testów na utratę wartości składników aktywów rzeczowych oparła na kilku podstawowych przesłankach dotyczących zmian rynkowych cen energii elektrycznej, zmiany cen świadectw pochodzenia energii oraz

zmian w prognozach wskaźników makroekonomicznych. W tabeli 4 zaprezentowano utratę wartości w poszczególnych ośrodkach.

Tabela 4

Utrata wartości aktywów rzeczowych w ośrodkach CGU

Ośrodki	Wartość odzyskiwalna	Utrata wartości
CGU Elektrownie Systemowe	4 853 568	-1 222 310
CGU Białystok	596 700	-253 598
CGU Wiatr	427 400	-165 251
CGU Woda	189 500	-61 664
Razem	6 067 168	-1 702 823

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania skonsolidowanego Enea SA za 2015 r.

Przeprowadzone testy wskazały na utratę wartości aktywów rzeczowych w badanych ośrodkach CGU na łączną kwotę ponad 1,7 mld zł. Utrata wartości poszczególnych ośrodków CGU w pierwszej kolejności została alokowana do wartości firmy przypisanych do poszczególnych ośrodków CGU, a w następnej kolejności – do aktywów trwałych należących do ośrodków CGU.

W wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości aktywów trwałych grupa Enea dokonała pełnego odpisu aktualizującego wartość firmy przypisaną do następujących ośrodków: CGU Białystok, CGU Wiatr i CGU Woda. W tabeli 5 przedstawiono wartość firmy przed i po dokonaniu odpisu aktualizującego.

Tabela 5

Ośrodki	Wartość firmy (tys. zł)	Odpis aktualizujący
CGU Białystok	79 414	- 79 414
CGU Wiatr	121 120	- 121 120
CGU Woda	667	- 667
Razem	201 202	- 201 202

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania skonsolidowanego Enea SA za 2015 r.

Przeprowadzone odpisy z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów trwałych mają wpływ na sytuację finansową i wyniki finansowe badanej Grupy Enea, co zaprezentowano w tabeli 6.

Wyniki przeprowadzonych testów na utratę wartości niefinansowych aktywów trwałych w spółce Enea SA w segmencie „Wytwarzanie”, ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym i w jednostkowym sprawozdaniu finansowym, wpłynęły na wynik finansowy Grupy Enea.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazana łączna kwota odpisów aktualizujących aktywa trwałe (rzeczowe aktywa trwałe i wartość firmy) przekracza 1,75 mld zł.

Wartość odpisu wpłynęła na generowany wynik finansowy. W sytuacji, gdyby Enea SA nie dokonała odpisów na tak poważną kwotę, zysk netto wynosiłby ponad 1,3 mld zł. W sprawozdaniu jednostkowym Enea SA odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości udziałów w Enea Wytwarzanie wyniósł 2,090 mln zł i został ujęty w rachunku zysków i strat w pozycji „Koszty finansowe”. W związku z wykazaną w jednostkowym sprawozdaniu finansowym stratą netto w wysokości ponad 1,116 mln zł Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników podjęło decyzję o jej pokryciu z zysków zatrzymanych i niewypłaceniu dywidendy za 2015 rok.

Tabela 6

Wybrane pozycje w skonsolidowanym sprawozdaniu z zysków i strat za rok 2015

Wyszczególnienie	Wartość (w tys. zł)
Przychody ze sprzedaży netto	9 848 392
Koszty rodzajowe	(8 336 810)
Odpis z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów trwałych	(1 501 621)
Pozostałe przychody operacyjne	99 102
Pozostałe koszty operacyjne	(271 188)
Strata (zysk) operacyjny	(162 125)
Przychody finansowe	86 330
Koszty finansowe	(81 751)
Odpis wartości firmy	(251 432)
Strata (Zysk) przed opodatkowaniem	(408 978)
Strata (Zysk) netto	(398 878)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania skonsolidowanego Enea SA za 2015 r.

Uwagi końcowe

Zasady dokonywania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości aktywów rzeczowych są w polskim ustawodawstwie ściśle powiązane z regulacjami międzynarodowymi.

Ustalenie utraty wartości składnika aktywów, którego wartość opiera się na szacunku, powoduje określone konsekwencje. Powstały odpis aktualizujący oddziałuje na wynik finansowy podmiotu gospodarczego. Może to rodzić pokusę manipulowania tym wynikiem. Jeżeli wartość dokonanego odpisu aktualizującego jest znacząca, prowadzi to do znaczącego obniżenia wyniku finansowego za dany okres. W sytuacji ustania przyczyn, dla których odpis został utworzony, dochodzi do odwrócenia zapisu i podwyższenia wyniku finansowego. Taki przebieg zdarzeń w przedsiębiorstwie może być sposobem na przeniesienie „dzisiejszych” dodatnich wyników finansowych na trudniejsze okresy sprawozdawcze dla jednostki gospodarczej. Odpisy aktualizujące, których wartość opiera się na szacunkach, budzi pewne wątpliwości co do zasadności i wysokości dokonywanych odpisów.

Literatura

- Gierusz, J. (2010). Pomiar utraty wartości środków trwałych – polskie regulacje na tle MSR 36. *Accountica*, 12. Krajowy Standard Rachunkowości nr 4. Utrata wartości aktywów. Dz. Urz. Min. Fin. 2012, poz. 15.
- Karmańska, A. (2009). Aktualizacja wartości firmy. *Rachunkowość*, 2.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 36. Utrata wartości aktywów. Rozporządzenie Komisji WE, nr 1126/2008.
- Ustawa z dnia 29 września o rachunkowości. Dz.U. 2016 nr 121, poz. 1047, z późn. zm.

WRITE-OFFS FOR NON-FINANCIAL FIXED ASSETS AND THEIR EFFECT ON THE PROFIT OR LOSS

Abstract: *Purpose* – The purpose of this article was to present a write-offs from non-financial fixed assets in cash generating units. The article describes key stages of measuring impairment of fixed assets, recognition in the financial statements and affections of the financial result.

Design/methodology/approach – The article contains analysis of the Polish Law Acts, especially Polish Accounting Standard no 4 and international regulations.

Findings – The analysis of fixed assets impairment in cash generating units has been shown with example of Enea SA company.

Originality/value – Write-offs in present legal regulations, establishing the write-offs in cash generating units

Keywords: write-off, financial result, impairment, valuation

Cytowanie

Marcinkowska, E., Sawicka, J., Stronczonek, A. (2017). Odpisy aktualizujące rzeczowe aktywa trwale w ośrodkach wypracowujących korzyści ekonomiczne. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 4 (88/1), 157–166. DOI: 10.18276/frfu.2017.88/1-15.